

Izhaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrta leta 8 Din, Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravišтво »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Cekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

26. številka.

Maribor, dne 30. junija 1927.

61. letnik.

Volilni opomini.

Znana in priznana je resnica, katero je že stari grški modrijan Aristotel znanstveno opredelil z besedami: »Človek je politično bitje.« Človek živi ter mora živeti v državi. Izven države ni urejenega, človeka dostojnega, za napredek in omiko sposobnega življenja. Država je ustanova, ki je utemeljena v naravi človeka in njenih lastnostih ter nujno sledi iz potreb in zahtev človeške narave. Njen namen je, da daje vsem pravno varstvo ter da pospešuje vsestranski, splošni blagor vseh državljanov.

Iz tega sledi, da se mora vsak človek brigati za državo in njene zadeve. Kratko povedano: vsak človek se mora brigati za politiko. Ako se ne zanima za politiko, je posledica ta, da se vodi politika brez tebe ter da ti prideš pod politično kuratelo (jerobstvo) drugih. Kaj more iz tega nastati, je lahko razvidno, ako se pomisli, da politika posega v vse panoge javnega življenja, da močno upliva na gospodarski razvoj in duševni napredek poedincev in celega naroda.

Nebrižnost ljudstva za politiko je torej velika nesreča za ljudstvo, pa tudi za državo. Država pače v roke malodušnih nekaterikov, gotovih društev in skupin, katerim je pri srcu lasten blagor, ne pa blagostanje vseh državljanov in kateri izkoriščajo ljudstvo za svoje sebične name. To je tem lažje mogoče, ker politična beseda celega ljudstva se sliši le redkokrat, skoro izključno le pri volitvah. Iz tega se vidi, kolik je pomen političnih volitev.

Nič nevolje!

Razpust narodne skupščine in razpis novih volitev je pri mnogih vzbudil nevoljo. Zakaj in čemu zopet volitve? Zakaj se nas kliče na volitve v času, ko imamo kmetije največ dela? Taka in slična vprašanja so docela razumljiva. Niti na kraj misli nam ne pride, da bi jih obsojali. Ni treba izrecno povdarjati, da SLS in njeni poslanci razpusta narodne skupščine niso povzročili. Naši poslanci so se veliko trudili, da bi se med poedinimi strankami v parlamentu, osobito med radikalno in demokratsko stranko napravil sporazum, ki bi omogočil delovanje parlamenta. Razcepjenost v radikalni stranki in nepopustljivost voditeljev demokratske stranke je to preprečila. Tudi borba zoper korupcijo, v kateri borbi je naša stranka stala v prvi vrsti, ni dovedla do zaželjenih uspehov, t. j. do kazni okrivljenih korupcionistov, ker so številni interesi v radikalni, v demokratski in v samostojno-demokratski stranki znali pravočasno to preprečiti.

Tako bi naj nove volitve po namenu najmerodajnejših činiteljev prinesle očiščenje političnega ozračja od korupcionističnih elementov in ureditev razmer v poedinih strankah zlasti na srbskem ozemlju. Prinesle bi naj v narodno skupščino ljudi, ki jim bo v prvi vrsti pri srcu ne stranka, marveč ljudstvo in ki bodo imeli dovolj razumevanja in volje za rešitev najbolj perečih gospodarskih vprašanj in za zaustavljanje gospodarskega propadanja, ki za-

vzema kot posledica pretiranega centralizma v državi vedno večji obseg. Ako bi torej kakšna nevolja bila na mestu, bi se morala obrniti zoper tiste stranke, ki so s svojimi glasovi v parlamentu državi naložile centralizem ter so tako odgovorne za vse žalostne in pogubne posledice centralizma na vseh poljih, zlasti na gospodarskem polju. V Sloveniji so to samostojna demokratska stranka, samostojna kmetijska stranka in verni pomagači centralizma, gospodje socialni demokratje. Zoper te stranke se mora obrniti nevolja slovenskega ljudstva pri teh volitvah.

Nič malodušnosti!

Bil je čas, ko se je nekaterih ljudi v naši stranki že začela lotevati malodušnost z ozirom na navidezno premoč centralizma in dozdevno slabost avtonomizma in njegovih zastopnikov. Ponekod se je že slišalo slabotno jadikovanje in malodušno povpraševanje: »Ali bomo sploh kdaj dosegli slovensko samostojnost in avtonomijo?!« Brezvestno hujskanje samostojnih demokratov in kmetijev, ki so kot politično izgubljeni sinovi svoje matere imeli za program o samostojni Sloveniji samo prezirljiv posmeh, je to malodušnost povzročilo in pojačilo. Državni proračun za leto 1927-28, ki je v nekaterih členih finančnega zakona sprejel idejo ne samo slovenske samouprave, marveč celo idejo zakonodajne avtonomije za Slovenijo, je tej malodušnosti za vselej napravil konec. Avtonomija Slovenije ni več samo san, ki so ga sanjali fantastični ljudje, marveč je realnost (stvarnost), ona že obstoji ter ima svojo zakonito podlago v finančnem zakonu državnega proračuna, ki dovoljuje obema oblastnima skupščinama v Sloveniji, da moreta spremeniti deželne zakone, sklenjene od nekdanjih deželnih zborov v Ljubljani in v Gradcu. Program SLS je torej zmagal. Poslanci SLS so v Beogradu ideji slovenske avtonomije, ki so jo samostojni demokratje in kmetijci in socialisti pokopali, priborili zmago. Slovenska samostojnost, ki je prej živela v programu SLS in v srcu slovenskega ljudstva, je sedaj stopila v javno državno življenje, avtonomija Slovenije je začela živeti ter se bo razvijala naprej ter se ojačevala. Vzporedno s tem se razvija naprej ideja o samoupravi ljudstva. Sedanja vlada, ki vodi volitve ter narekuje volilne ideje, je napovedala, da je v njenem programu sprememba zakona o okrajni in oblastni samoupravi in občinskega zakona. Tako je tudi ideja ljudske samouprave v občini, v okraju in v pokrajini nastopila pot svojega uresničenja tudi v naši državi. Vsaka malodušnost je potemtakem neumestna ter se mora umakniti popolnemu zaupanju do voditeljev SLS, ki so programu o ljudski samoupravi in o avtonomiji Slovenije priborili začetno zmago.

Delaj in — voli!

Iz tega sledi nujni zaključek: Program SLS o samoupravi slovenskega ljudstva in o avtonomiji Slovenije je dosegel začetno zmago. Da bo ta program dosegel popolno zmago ter da bo slovenska avtonomija uresničena v celoti, mora pri volitvah v narodno skupščino dne 11. septembra

zopet in z velikansko zmago zmagati Slovenska ljudska stranka in njeni kandidati. Ako bi slovensko ljudstvo prezrlo velik pomen septembarskih volitev ter storilo slično napako, kakor jo je zagrešilo pri novembarskih volitvah leta 1920, ko je veliko glasov oddalo samostojnim demokratom in kmetijcem in socialistom, bi to bil nepopravljiv in neodpuštljiv političen greh. S tem bi zapečatilo svojo usodo za dolgo vrsto let. Iz tega sledi s popolno jasnostjo samo en sklep, in ta je: pri volitvah 11. septembra mora zmagati Slovenska ljudska stranka! Dobiti mora ne samo toliko glasov, kakor pri volitvah v narodno skupščino leta 1925 in pri volitvah v oblastno skupščino leta 1927, marveč še več, veliko več. To zahteva ne samo življenjski interes, marveč obstoj, razvoj, gospodarski prosper in kulturni napredek slovenskega naroda v tej državi.

Da bode zmaga stranke slovenskega ljudstva velika in popolna, velja za vsakega posameznika resen in iskren opomin: delaj! Delati mora vsak naš pristaš, brigati se in storiti, kar je potrebno, da bodo volitve dobro pripravljene. Ta naloga zadeva vsakega našega somišljenika, zlasti tiste, ki so člani naših organizacij, pred vsem pa one, ki zavzemajo v naših krajevnih in okrajnih organizacijah odborniška in zaupniška mesta.

Reklamacije so po večini, tako vsaj upamo, izvršene. Zdej je treba, da po vsaki vasi in vasi brez izjeme stopijo v akcijo (delovanje) volilni in agitacijski odbori. Ti odbori bodo pri teh volitvah imeli izvršiti veliko nalogo. Ker je čas do volitev primeroma kratek in ker je med tednom po deželi vsled preobilnega dela nemogoče prirediti shodov, bodo shodi omejeni na nedelje in praznike. Iz tega razloga ne bo toliko volilnih shodov, kakor jih je bilo ob sličnih prilikah v zimskem času. Zato bodo agitatorji po posameznih vaseh in krajih imeli veliko več posla ter bodo morali izvršiti veliko večjo nalogo, nego pri prejšnjih volitvah. Delati bodo morali vneto in požrtvovalno, podučevati ljudi, pobijati laži nasprotnikov, širiti med ljudstvo naše časnike, bodriti volilce in njihove svoje, da se zavedajo velikega pomena teh volitev. Svojo dolžnost bodo dobro izvršili le takrat, ako bodo vsi volilci v njihovem okolišu do poslednjega človeka volilno pravico smatrali kot svojo vestno dolžnost do slovenskega naroda in dosledno do Slov. ljudske stranke. Zato ponovimo za vsako našo organizacijo in vsakega pristaša opomin: delaj! Ako boste izpolnili v polnem obsegu ta opomin, se bo vsak posamezen volilec zavedal svoje naloge ter bo vestno izvršil svojo dolžnost, ki se glasi: voli!

Napredna fronta.

Naprej bi radi, pa ne morejo. Zgrabil jih je politični vrtnec in ker so preslabi, se potapljajo. Kličejo na pomoč. Dr. Žerjav kliče proti kmetijcem: »Pucelj, Prepeluh, pomagajta!« Obenem leti njegov klic proti socialnim demokratom: »Tone Kristan, na pomoč!« Klicani se istotako borijo z valovi za življenje in smrt, zato so sami potrebni nujne pomoči.

Januš Golec:

»Oh, kaj bo rekla Mica...?«

Štajerci poznamo Kranjca izobraženca ter navadnega kmeta, od daleč in sicer po mareli. Kakor oficir sabljo, nosi tudi Kranjec dežnik seboj in to celo v najlepših, solčnih dnevih.

Moj dobri prijatelj je visok uradnik, rodom je prav iz središča Kranjske — iz same Ljubljane. Veže naju odkrito prijateljstvo, katerega sva si prisegla kot tovariša na krvavih bojnih poljanah. Ta moj prijatelj je združen v zimskem ter poletnem času z marelo, ki jo nosi seboj prav po kranjski navadi za ročaj preko levice. Vsa moja zbadanja, da bi ga ločil od dežnika vsaj ob jasnih dnevih, so se izkazala doslej zaman in vedno sem prejel odgovor:

»Le pusti na miru Kranjca z marelo. Zakaj bi bil človek moker brez potrebe, ker vremenskim prerokom ni verjeti prav nič.«

Ljubka žena prijateljeva, katero kliče kljub gospokemu dostojanstvu za čisto navadno kmetko Mico, mu je napravila pred leti za god veliko veselje — kupila mu je namreč novo, čisto svileni marelo z belosvetlikastim koščenim ročajem.

S kakim veseljem mi je pokazal to godovno darilo s pohvalno pripombo:

»Vidiš, to marelo mi je kupila za god moja Mica. Ali ni fletkana?«

V novi svileni dežnik se je tako zaljubil, da ga ni odložil z levice niti v gostilni, ker se je bal za dragocenost pred tatinsko roko. Svileni marela s koščenim ročajem in prijatelj sta postala eno in še menda v noči jo je obehal na postelji. Jaz sem mu privoščil to nedolžno veselje prav od srca, niti dražil ga nisem več, ako je korakal ob poletno pekočih dnevih, ko ni bilo po cele tedne niti meglice na vedrem nebu, z marelo preko roke.

V krčmo sva zavila s prijateljem nekega popoldne in to že pred leti. Svileni marela je bila kajpada z nama. Prijatelj je bil zadrezaste volje, ker se je vtikal vinjeni gostilničar v najine pogovore ter naju motil. Podrepni sitnosti pijanega človeka sva se ognila s pobeгом na vrt ter sedla v hladno senco pod kostanj. Krčmar nama ni sledil, je sicer poskusil, a se je opotekel, da je padel in pot do kostanja je bila predolga za okajene mu ude.

Treba še omeniti, da je prijatelj strasten pušac cigaret in to izza razburkanih medvojnih časov. Na fronti nekje je dobil iz slonove kosti takozvani »špic«, v katerega vitka lastnoročno svalkane cigarete. Brez »špica« v ustih in brez marele preko levice si ga jaz sploh ne morem predstavljati. Sama sva torej sedela nekaj časa pod kostanjem pri kuciji ter se pogovarjala o vsakdanjostih.

Liki strela iz jasnega se je približal najini mizi policijski agent (stražnik v civilni obleki) in kar prisedel tik k meni, zahteval kozarec in pil ter trkal z menoj. Prijatelj je gledal prav grdo usiljivca, ki se niti predstavil ni nje-mu, ampak kar pil brez povabila najino vino. Agent je silil v mene kot v starega znanca in mi položil celo roko okrog vratu. Ta objem je bil prijatelju že odveč in obregnil se je z jeznim vprašanjem:

»Odkod poznate Vi kot policaj g. Goleca?«

»Oj, gospod«, se je odrezal policist, »midva sva ne samo znanca na videz, sva prijatelja, ki sva služila med vojno pri enem in istem polku. Jaz sem bil pri poljski kuhinji narednik in sem videl ter govoril večkrat s tem gospodom nego Vi.«

S tem pojasnilom je bil agent pripravljen, da je opravil svojo dolžnost glede prijateljskih vezi z mojo osebo, točil vino, trkal z menoj, mi napiljal in v vidno potrditev ljubezni me je objel parkrat prav na krepko. Prijatelj, ki je pušil do razpoka napete slabe volje, sploh ni prišel več do besede, govoril je čeli čas policijski agent in to o trdnosti ter trajnosti na bojiščih sklenjenega prijateljstva. Niti upati ni bilo, da bo nehal policaj v doglednem času z vodilno besedo in radi tega se ga je hotel znebiti prijatelj s — sklicevanjem na visoko uradniško dostojanstvo lastne osebe. Vprašal ga je enostavno in že tresoče jezne glasu:

»Ali Vi policaj poznate tudi mene in veste, kdo sem jaz?«

Agent se je nasmehnil nekako prezirljivo ter odgovoril hladnokrvno in odkrito:

»Kako bi Vas ne poznal, saj sem Vas imel ravno jaz po naročilu od zgoraj skozi eno celo leto pod policijskim nadzorstvom.«

Predstavite si obraz bivšega nadporočnika, sedanje-ga višjega uradnika, kateremu je zabrusil pod nos en čisto navaden policijski agent, da je nadziral eno leto vsa njegova pota in pogovore.

Treba je še pribiti, da se je doigral ta prizor v onem času po prevratu, ko so smatrali samostojni demokratje

edino sebe za pravoverne Jugoslovane, za vsami drugimi so pa špijonirali s pomočjo policistov in jih ovajali na višja mesta.

Agentov odgovor je trenutno osupnil prijatelja s tako silo, da se je držal, kakor bi ga bila oplazila kap od razburjenosti. Usta je odpiral, a spravil ni nobene besede iz sebe. Švigajoči pogled je pričal, da kar valovi po njem jeza, ki bo privrela pod kostanj v celem hudourniku psokv.

Skočil je pokoncu, marelo preko levice, špic iz ust, stopil po vojaško pred policaja ter zaupil:

»Marš proč od mize, drznost policijska!«

Agent se ni ustrašil niti najmanj, si natočil mirno poln kozarec ter pomirljivo pripomnil:

»Kaj se boste jezili na mene! Jaz Vas nisem zasledoval za zabavo in iz lastnega nagiba, ampak na izrecno po-velje mojih višjih predstojnikov. Le lepo sedite nazaj, je že dvignjeno nadzorstvo.«

Res ne vem, kaj bi se bilo zgodilo ter doigralo med prijateljem ter policistom, da ni porinil spora nepredvideni dogodek v čisto drugo smer.

Prijatelj je že stisnil pest za udarec med srditimi psokvami na vse policaje, ko je bilo slišati prav lahčen — puh — in cela prijateljeva lepa svileni marela je bila kar mahoma v objemu plamena in že tudi žrtev do golega držaja ter jeklenih šprikelj. Ko je vzel v strahu za obleko marelo v travo, je padlo na tla le še trdo ogrodje, od svile ni bilo niti pepela več!

Prizor z užigom in uničenjem dežnika je trajal le nekaj trenutkov, a je presenečil naju s prijateljem do onemelosti. Ko sem prestavil svoj pogled od ogrodja marele v travo v smer, kjer je sedel porej policijski agent, tega ni bilo več, ampak je korecal na hrbtu prekrižanih rok izpod kostanja proti krčmi. Mučnost pogleda na upepeljeno marelo in na hladnokrvno odhajajočega agenta je prekinil gorak vzdih prijatelja:

»Oh, kaj bo rekla Mica...?«

Te besede so me uverile, da ne dolži policaja krivde na požaru dežnika, ampak se mu je zagodil v ospredje prejšnje razburjenosti strah pred Mico, ki mu je kupila za god tako fletkano marelo.

In zopet se je razlezlo izpod kostanja v nekakem obupu:

»Oh, kaj bo rekla Mica?«

»Oh, kaj bo rekla Mica?«